

گرداندگان این نشریه، بیشتر به درج اخبار گرایش داشتند و مطالب خود را معمولاً از روزنامه‌های انگلیسی‌زبان می‌گرفتند (پروین، ۷۵-۷۰/۱؛ نک: نریمانی‌زاده، شمه ۱۰، ص ۶۳-۶۴). جام جهان‌نما از طرف شرکت انگلیسی «مرکانتیل هاس»، حمایت می‌شد و در واقع ارگان رسمی کمپانی هند شرقی و طرف‌دار سیاست‌های انگلیس در هند، بود. هدف اصلی از راه‌اندازی این نشریه، رویارویی با زبان‌فارسی و روزنامه‌های آزاد فارسی‌زبان در هند بود تا رابطه‌ی حال و آینده‌ی هندیان با حوزه‌های فارسی‌زبان در ایران، افغانستان، آسیای میانه، قفقاز و عثمانی قطع گردد. بی‌جهت نیست که جام جهان‌نما، از اولین نشریاتی به شمار می‌رفت که «خبیر موقوفی - توقف - زبان‌فارسی در ملک هندوستان» را منتشر کرد (پروین، ۴۸-۴۹، ۶۴، ۷۲، ۸۳). از گفته‌ی غالب دهلوی (ص ۳۲۸) بر می‌آید که این موضوع، یعنی وابستگی نشریه به حاکمان انگلیسی، بر مسلمانان و فارسی‌زبانان روشن بوده است و ایشان، هفته‌نامه‌ی جام جهان‌نما و خصوصاً اخبار آن را چندان جدی نمی‌گرفتند.

مآخذ: براون، ادوارد، تاریخ مطبوعات و ادبیات ایران، ترجمه‌ی محمد عباسی، تهران، ۱۳۲۷ش؛ پروین، ناصرالدین، تاریخ روزنامه‌نگاری ایرانیان و دیگر پارسی‌نویسان، تهران، ۱۳۷۷ش؛ غالب دهلوی، اسدالله، پنج آهنگ، به کوشش وزیر الحسن عابدی، لاهور، ۱۹۶۹م؛ نریمانی‌زاده، شاپور، «انتشار روزنامه‌های فارسی در هند»، مرخت، تهران، ۱۳۵۰ش، ص ۲۲، شمه ۱۰ و ۱۲. علی میرانصاری

جامد و مشتق، دو اصطلاح در دستور زبان عربی. دستور- نویسان عرب دو قسم از اقسام کلمه، یعنی اسم و فعل را به جامد (غیرمأخوذ) و مشتق (مأخوذ) تقسیم کرده‌اند. اسم جامد آن است که برگرفته از فعل نباشد و آن خود به دو نوع تقسیم می‌شود: ۱. اسم ذات که بر اشیاء محسوس و مجسم دلالت دارد مانند حَجْر، سَقْف، رَجُل، قَرَس، عَيْن. ۲. اسم معنی که بر اشیاء عقلی محض دلالت دارد مانند فهم، نبوغ، ذكاء، بخل، ثلاثه، عشرة، و... در این تقسیم‌بندی همه‌ی مصادر فعلهای ۳ حرفی در ردیف جامدها نهاده شده‌اند. مصدر میمی از فعلهای ۳ حرفی (ثلاثی مجرد) را برخی اسم جامد، و برخی دیگر مشتق شمرده‌اند و مصدر صناعی مانند حرّیة و انسانّیة را جامد مؤول به مشتق دانسته‌اند (حسن، ۱۸۱/۳-۱۸۲، ۱۸۶-۱۸۷؛ ضیف، ۹۹-۱۰۲، غلابینی، ۵/۲؛ نیز نک: فلاشر، 171-168/II).

اسم مشتق برگرفته از فعل است و از نظر عمل و معنا بدان شباهت دارد و در ساختار جمله می‌تواند دارای نقشی همانند فعل باشد، مانند عالم، متعلم، کاتب، قتیل، فارس، و... اسمهای مشتق به دو دسته تقسیم می‌شوند: ۱. صفتها، شامل صفت‌های فاعلی (اسم فاعل، صفت مشبیه، صیغه‌ی مبالغه)، صفت مفعولی، و صفت تفضیلی. ۲. موصوفها، شامل اسم زمان و مکان، مصدر میمی

دستگردی، تهران، ۱۳۰۷ش؛ هسو، کلیات، به کوشش سعید نفیسی، تهران، ۱۳۴۰ش؛ تجلیل، جلیل، «جرعه‌ها از جام»، مجله‌ی دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی، تهران، ۱۳۵۵ش، س ۲۳، شمه ۱-۲؛ دولتشاه سمرقندی، تذکرة الشعراء، به کوشش ادوارد براون، تهران، ۱۹۰۰م؛ زرین کوب، عید الحسین، جست‌وجو در تصوف ایران، تهران، ۱۳۵۷ش؛ صفا، ذبیح الله، تاریخ ادبیات در ایران، تهران، ۱۳۷۸ش؛ مسرور، حسین، «شرح حال اوحدی مراغه‌ای»، ارمغان، تهران، ۱۳۰۷ش، س ۹، شمه ۲ و ۳؛ نفیسی، سعید، مقدمه بر کلیات اوحدی مراغه‌ای (همه)؛ نیز: Rypka, J., Iranische Literaturgeschichte, Leipzig, 1959. یوسف بیگ باباپور

جام جهان‌نما، از نشریات فارسی‌زبان هند که در ۵ رجب ۱۲۳۷ق/ ۲۸ مارس ۱۸۲۲م در شهر کلکته آغاز به انتشار کرد و به مدت ۵۴ سال، یعنی تا ۱۲۹۳ق/ ۱۸۷۶م، به حیات خود ادامه داد.

این نشریه با چاپ سنگی در ابعاد ۲۸/۵×۲۱ سانتی‌متر به خط (بیشتر) نستعلیق، در چاپخانه‌ی «میشن پرس»، در ۱۶ صفحه (گاهی ۱۴ صفحه)، با ترتیب «هفته‌وار» (هفتگی)، در هر چهارشنبه منتشر می‌شد (پروین، ۲۷/۱، ۶۴، ۶۸، ۸۸، ۸۹؛ قس: براون، ۳۱۷/۲؛ نریمانی‌زاده، شمه ۱۰، ص ۶۳). شمارگان نشریه، ۲۵۰ تا ۲۶۰ نسخه در هر نوبت چاپ بود که به دو رویه به فروش می‌رسید (پروین ۶۹/۱، ۹۰). دریافت رویه برای هر نسخه، نشان از محلی بودن جام جهان‌نما دارد و اینکه مخاطبان نشریه، فارسی‌زبانان دیگر نقاط منطقه نبودند. مدیر و سردبیر این نشریه، دو نفر هندو به نامهای هوری هوردات (هاری هاردات) و لالا سودا سوک بودند. به درستی روشن نیست که این دو نفر کار خود را تا پایان دوره‌ی انتشار ادامه داده باشند (نک: هسو، ۶۴/۱؛ نریمانی‌زاده، شمه ۱۲، ص ۳۶).

زبان روزنامه، از شماره‌ی اول تا هفتم، هندوستانی بود، ولی چون در جذب مخاطبان مطلوب موفق نشد، از شماره‌ی هشتم (۱۶ مه ۱۸۲۲)، به دو زبان فارسی و هندوستانی منتشر شد و از شماره‌ی یازدهم، تنها به زبان فارسی به انتشار خود ادامه داد و از ۱۸۲۳ تا ۱۸۲۹م، ضمیمه‌ای اردو نیز همراه آن منتشر گردید (پروین، همانجا). اگر زبان جام جهان‌نما، از شماره‌ی اول فارسی می‌بود، این نشریه نخستین روزنامه‌ی فارسی زبان هند به شمار می‌آمد، ولی چند شماره پیش از تغییر زبان آن، روزنامه‌ی صرآت الاخبار به فارسی منتشر شده بود (همانجا). زبان جام جهان‌نما، فارسی سنتی، آمیخته یا صنایع ادبی و همراه با ویژگیهای فارسی هندی است و واژگان اردو، انگلیسی، هندی و لهجه‌های محلی در آن دیده می‌شوند. این ویژگیها گاهی درک نشریه را برای فارسی‌زبانان غیر هندی مشکل می‌کند (همو، ۶۹/۱، ۷۵؛ نریمانی‌زاده، شمه ۱۲، ص ۳۷). مطالب نشریه، شامل اخبار هند، ایران و کشورهای اروپایی، پاورقی (مثل «هزار و یکشب»)، روایت‌های کوتاه طنزآمیز و آگهی (با عنوان «اشتهار») بود.